

Розділ II

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТА ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

378.09(72)

Лариса Балахадзе,
м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ У МЕКСИЦІ

Навчання іноземних мов, переважно англійської, передбачається в Мексиці програмами ліцензіатів, магістратур, докторантур. У провідних університетах Мексики викладання іноземних мов здійснюється у спеціальних центрах з вивчення іноземних мов, що відкриті не тільки для студентів та аспірантів, але й також для населення, яке не має змоги навчатися за повною програмою факультетів. Таким чином забезпечується навчання не тільки студентів, а й широкої громадськості, в тому числі дорослих і навіть людей похилого віку. У 57 лінгвістичних центрах тридцяти семи вищих навчальних закладів країни викладають такі мови: німецька – 36%; іспанська – 15%; французька – 71%; англійська – 96%; італійська – 42%; японська – 24%; португальська – 17%; російська – 17%; інші іноземні мови – 15%; мови індіанських етнічних груп Мексики – 8% [2, с.240].

Доцільно зазначити, що, незважаючи на незначний інтерес до вивчення мов етнічних груп у Мексиці, ці мови становлять великий культурний скарб країни, свідчать про багатогранність і різноманітність тисячолітньої мексиканської цивілізації. Наведемо назви мов декількох основних мексиканських етнічних груп: акатеко, амузго, аяпанеко, кабіль, каїта, кора, куїкатеко, куїтлатеко, еудеве, гуаріхіо, гуайкура, іскатеко, йакі, йутоацтекас, канхобаль, канхобаланас, кікапу, кіліуа, лакандон, матлатсінка, майа, майас, майо (йореме), масахуа, масатеко, меко, міксе (аюук), міксе-соке, мікстеканас, мікстеко, мочо, мосетен, нагуатл, окуільтеко (тлахуїка, атсінка), олутеко, опакаїта, опата, отомангес,

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

отомі, отопамес, паіпаі, паме, панотанака, папаго (тооно оодам), піма, піма альто, піма бахо, пополока, пополука, пурепеча (тараско), сері, сапотекас, сапотеко, соке, тараумара (рарамурі), тепехуа, тепехуано, тлапанеко (мепаа), тохолабаль, тотонако, тріке, тсельталь, тсотсіль, хуастеко (тенек), хуаве, хуічоль (уікаріка), чатіно, чіпанека, чочо (чочольтеко, нгігуа), чоль, чоланас, чонталь, чух, чочімі [1, с. 69].

Становлення університетських курсів із вивчення іноземних мов має свою історію. У 1921 р. в Мексиканському Національному Автономному університеті започатковано викладання іспанської мови як іноземної та відкритий Навчальний Центр для іноземців, що діє до цього часу в університетському містечку. Лінгвістичний Центр університету (штат Мехіко) розпочав свою діяльність у 1959 році. В університеті Сонори, Автономному університеті Керетаро і Національному Автономному університеті Мехоко лінгвістичні центри були відкриті в період з 1964 по 1966 р. Найбільша кількість центрів започаткована у 60-х рр. XX ст. – 22, тоді як у 80-х рр. XX ст. – тільки 12. До порівняно недавно відкритих (90-х рр. XX ст.) належать центри в університетах Герреро, Нуево Леон, Коацакоалькос, Сіналоа, Сонора, Мічоакан, Енсенада, Баха Каліфорнія і Кінтана Роо [2, с. 239] (рис. 1).

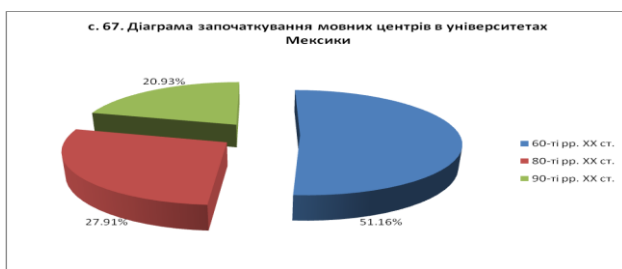

Рис. 1. Діаграма започаткування мовних центрів в університетах Мексики

Розглянемо на прикладі мовного центру Автономного університету Сакатекаса історію створення, структуру, організацію навчальних закладів Мексики, що займаються викладанням іноземних мов для дорослих.

Мовний центр Автономного університету Сакатекаса започаткований у 1982 р. з метою викладання англійської мови

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

студентам магістратур університету. На початку свого існування в центрі викладався курс із перекладу наукових текстів з англійської на іспанську мову. Студентами курсу були викладачі університету, що навчалися в магістратурі з соціальних наук. Проте, необхідність вивчення англійської мови студентами ліцензіатів, спеціалістів різних профілів, взагалі населення штату Сакатекас, географічне положення якого сприяє тісним відносинам із сусідніми штатами США, зумовила попит на набуття знань з англійської мови широкого кола населення.

Таким чином, на базі курсу перекладів з англійської мови для студентів магістратур у 1983 р. утворюється допоміжний центр університету з викладання іноземних мов, що був акредитований як компонент університетських служб і залежав безпосередньо від Генеральної дирекції академічних служб [5, с. 1].

Єдиною вимогою до вступу до мовного центру є представлення документа про те, що особа має повні 18 років. Отже, склад слухачів курсів іноземних мов центру є досить гетерогенним: групи складаються зі студентів різних факультетів університету, зі спеціалістів різних профілів і різного віку, з людей похилого віку, пенсіонерів, з осіб, що вивчають мови як хобі тощо, – тобто широкі кола населення. Таким чином, слухачі мовного центру не вважаються повноправними учасниками інституційного життя Автономного університету Сакатекаса, вони не мають права голосувати під час адміністративних виборів, не впливають на прийняття будь-яких рішень, пов'язаних з управлінням установою [5, с. 2].

На початку свого існування в мовному центрі викладалася тільки англійська мова, проте вже у 1983 р. були відкриті також курси французької та російської мов, а з 1985 по 2002 р. започатковуються курси німецької, італійської, японської мов та мови нагуатл. Проте, основною мовою, що вивчає населення Сакатекаса в мовному центрі, є англійська (90% слухачів). Слід зазначити, що кількість студентів мовного центру з його відкриття до 2007 р. зросла з 30 до 3000. Таким чином, вже на початку 90-х рр. ХХ т., у зв'язку з неконтрольованим ростом матрікули, виникає проблема недостатньої кількості викладачів англійської мови. Це викликає необхідність запровадження в мовному центрі короткострокових курсів із підготовки викладачів англійської мови (COTE, DOTE, Teacher–Training тощо). Ці курси до цього часу є практично єдиною можливістю дидактичної підготовки

вчителів і викладачів іноземних мов у штаті Сакатекас [5, с. 20].

Наприкінці 90-х рр. ХХ ст. – початку ХХІ ст. процес розвитку системи післядипломної освіти в Мексиці, вимогами якої є обов'язкове опанування іноземної мови (в основному англійської або французької), веде до створення в мовному центрі Автономного університету Сакатекаса періодичних спеціалізованих курсів із читання, перекладу та написання наукових текстів англійською мовою, інтенсивних курсів із комунікації, підготовчих курсів до інституційного екзамєну з англійської мови, що проводить посольство США для кандидатів на навчання в університетах Америки (TOEFL) тощо. Слід вказати також, що в даний період започатковано лінгвістичний центр для самостійного вивчення іноземних мов (Tecnо-Centro de Auto-Aprendizaje de lenguas extranjerас - ТЕСААL) [4, с.15].

Важливо підкреслити, що зазначений етап розвитку мовного центру проходив під впливом загальних процесів глобалізації й інтернаціоналізації системи освіти Мексики. Наприкінці 90-х рр. ХХ ст. керівництво мовного центру встановлено тісні зв'язки та підписано угоди про співробітництво з різними навчальними установами США, Канади та країн Європи: Лондонським університетом, Кембріджським університетом, Техаським університетом, університетом Альберти, Московським державним університетом ім. М.В. Ломоносова, Державним інститутом російської мови ім. О. С. Пушкіна, Центром “Джакомо Леопарді” міста Марше (Італія), Культурним центром міста Наполі (Італія). Мовний центр бере участь у програмі Міністерства народної освіти Мексики з обміну студентів останніх курсів у рамках програм із підготовки вчителів іспанської мови ВНЗ Великої Британії та Франції. За даною програмою кожний семестр у мовному центрі проходять практику майбутні вчителі іспанської мови з Англії та Франції, в свою чергу, вчителі англійської та французької мов центру викладають один семестр у ВНЗ цих країн [7, с. 10].

На початку ХХІ ст. у зв'язку з процесом університетської реформи, новими вимогами до навчальних планів і програм, до підготовки викладацьких кадрів університету, з реструктуризацією курікулумів, з об'єднанням окремих відділів і програм університету за науковими галузями тощо було поставлене питання розробки нового курікулуму мовного центру. В цьому процесі брали участь всі викладачі центру. З другого боку, розбудова нових програм вимагала більш ретельної професійної

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

підготовки. Таким чином, викладачам, які не мали професійної підготовки на рівні ліцензіату, адміністрацією мовного центру на основі підписання особливої угоди з Автономним університетом Тамауліпаса було надано можливість пройти повний курс й одержати диплом ліцензіату з викладання англійської мови за програмою дистанційного навчання. Викладачам, які вже мали професійну освіту, були надані певні пільги для продовження навчання та вступу до університетської магістратури з педагогіки [6, с. 12].

З метою задоволення нових вимог до підготовки вчителів і викладачів іноземних мов в 2002 р. групою викладачів мовного центру був розроблений університетський курікулярний проект ліцензіату з іноземних мов, проте через адміністративні проблеми він не був втілений в життя. Отже, проблема професійної підготовки вчителів і викладачів іноземних мов у штаті Сакатекас залишається невирішеною.

У 2004 р. у зв'язку з новою політикою уряду штату Сакатекас щодо залучення діаспори штату, що мешкає в США, до економічного життя рідних міст і селищ, в мовному центрі була започаткована програма "Пізнай своє коріння". Метою даної програми є викладання іспанської мови та країнознавства, передусім емігрантам із Сакатекаса та їхнім сім'ям. Основні курси програми діють під час літніх канікул. Слухачам викладається інтенсивний курс іспанської мови, що заснований на комунікативному методі, та приділяється велика увага вербальній комунікації. При цьому заняття комбінуються з різними видами діяльності: екскурсії до історичних місць, ознайомлення з місцевими традиціями, народною творчістю, вивчення народних танців, пісень, участь у народних святах тощо. Слід зазначити, що після вдалого втілення цього проекту на базі контингенту слухачів-емігрантів, у 2007 р. курс іспанської мови для іноземців був запропонований групі студентів (40 осіб) з Кореї, що вивчають іспанську у ВНЗ цієї країни. Важливо підкреслити, що успіх програми був настільки великим, що більшість слухачів-корейців після закінчення літніх курсів продовжили своє навчання іспанської мови в мовному центрі впродовж всього навчального семестру [8, с. 54].

Розглянемо організаційну структуру мовного центру, його викладацький склад, навчальні програми тощо.

Метою мовного центру, як означено в його інституційній програмі, є розвиток у слухачів лінгвістичних навичок читання,

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

розмови, аудіювання та письма іноземною мовою (або мовами), залучення студентів до іноземних культур і прищеплення любові до власних національних цінностей, розширення кола морально-культурних цінностей; дидактична підготовка вчителів та викладачів іноземних мов, підвищення їх кваліфікації, формування культури використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі; розвиток науково-дослідницької діяльності в галузі викладання іноземних мов [3, с. 5].

На сучасному етапі в мовному центрі навчаються 3600 слухачів і працюють 57 викладачів, з них 44 – англійської мови, 5 – французької, 2 – італійської, 3 – німецької, 2 – російської 1 – японської, 1 – мови нагуатл. У мовному центрі викладаються англійська, французька, італійська, німецька, російська, японська мови і мова нагуатл за системою тримісячних модулів, яких налічується 12. Заняття проводяться щодня з 8-ї години ранку і до 9-ї вечора. Слухачі відвідують заняття щоденно по 1 навчальній годині з понеділка по п'ятницю (60 навчальних годин у триместр, 720 навчальних годин повного курсу). Впродовж навчання кожного триместра студенти повинні скласти два письмових іспити: після 1,5 – місячного курсу та наприкінці триместру. Знання оцінюються за 10-ти бальною системою, де 8 – найнижчий прохідний бал, а 10 – найбільший. По закінченні кожного триместра студентам надається 1 тиждень для запису й оплати наступного триместру, зміни групи тощо. Студенти Автономного університету Сакатекаса сплачують 110 мексиканських песо за кожний триместр, а особи, які не є студентами університету, – 220 мексиканських песо. Існує також можливість повного звільнення деяких студентів від оплати в разі складного фінансово-матеріального стану. Для цього студенти повинні надати певні документи, що засвідчують неможливість оплати. Метод викладання іноземних мов у центрі є комунікативно орієнтованим, проте навчальний матеріал, підручники й методична література розроблені на базі іноземних навчальних закладів: Кембріджського університету, Інституту Гете, Альянс франсез, Державного інституту російської мови ім. О.С. Пушкіна та ін., програми яких не включають специфічні соціально-культурні компоненти контингенту слухачів штату Секатекаса. По закінченні повного курсу обраної іноземної мови слухачі отримують диплом, який засвідчує, що рівень їхніх знань даної мови є еквівалентним вищесередньому рівню [3, с. 6].

У мовному центрі викладаються також спеціальні курси:

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

інтенсивний курс англійської мови (5 навчальних годин кожної суботи), курс англійської мови для дітей (2 навчальні години кожної суботи), підготовчий курс до інституційного екзамену з англійської мови, що проводить посольство США для кандидатів на навчання в університетах цієї країни (TOEFL), короткострокові курси для вчителів англійської мови.

Слід вказати, що керівництвом мовного центру укладені угоди з регіональними технологічними інститутами щодо підготовки та підвищення кваліфікації викладачів, а також допомоги в розбудові навчальних планів і програм з викладання англійської мови цих ВНЗ [3, с. 8].

Адміністративна структура мовного центру передбачає наявність таких компонентів: Рада мовного центру, що є найвищим управлінським органом закладу; директор мовного центру, що презентує його юридично; адміністративний та навчальний департаменти; завідувачі кожної з програм (англійської, французької та інших мов); завідувач відділу перекладів; завідувач лінгвістичного центру; завідувач студентського департаменту; бухгалтер. Важливо підкреслити, що переклади, виконані в мовному центрі, є єдиними, що офіційно визнаються всіма урядовими, приватними та іншими органами в штаті Сакатекас [3, с. 10].

Таким чином, мовний центр Автономного університету Сакатекаса протягом 26 років є провідним закладом штату з викладання іноземних мов, підготовки вчителів та викладачів іноземних мов, є інструментом університету для досягнення його інтернаціоналізації, є важливим розповсюджувачем національної культури Мексики та культури штату Сакатекас на міжнародному рівні, а також “вікном” в інші культури для університетської громади та взагалі для мешканців Сакатекаса. Мовний центр посідає одну з перших позицій в університеті щодо організації та проведення наукових, культурних, методичних, педагогічних та інших конгресів на рівні штату, а також на національному та міжнародному рівнях: Національний Конгрес університетських викладачів іноземних мов – Congreso de FEULE (1996); Національний Конгрес італійської мови – Congreso Internacional de Italiano (1998); Фестиваль російської літератури – Festival de Letras Rusas (2000); Міжнародний конгрес ліцензіатів з іноземних мов – Congreso Internacional de las Licenciaturas en Lenguas (2000); Університетський Фестиваль Дня мертвих – Festival del Día de Muertos del CIUAZ (2003); Національний з’їзд вчителів і

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

викладачів російської мови та Національний конкурс поезії на російській мові – Encuentro Nacional de Profesores de Ruso y Concurso Nacional de Oratoria en Ruso (2005); Національний конгрес Асоціації вчителів та викладачів англійської мови – 32 Convención de MEXTESOL (2005); Фестиваль, присвячений 25-річчю мовного центру – 25 Aniversario del CIUAZ (2007); Фестиваль університетів Канади – Las universidades de Canadá en Zacatecas (2008) [8, с. 63].

Доцільно вказати, що випускники мовного центру працюють у ньому викладачами іноземних мов, а також у багатьох інших навчальних закладах Сакатекаса, перекладачами, туристичними гідями, спеціалістами різних профілів; багато з них займають важливі посади в уряді штату або в муніципалітеті, деякі з них є власниками малого або середнього бізнесу.

Отже, незважаючи на труднощі, пов'язані з реформістським процесом Автономного університету Сакатекаса, скрутним соціально-економічним становищем країни, траєкторія становлення й розвитку мовного центру свідчить про можливість реалізації адекватної стратегії управління та виживання навчального закладу, що є важливою освітньою структурою суспільства.

Література

1. Жижко О. А. Професійна підготовка вчителів іноземних мов у вищих навчальних закладах Мексики: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Олена Анатоліївна Жижко. – К., 2009. – 245 с.
2. Gilbón Acevedo D. M., Gómez de Mas M. E. (editoras) Antología del 8-o Encuentro Nacional de Profesores de Lenguas Extranjeras. – Mexico: UNAM Difusión Cultural, 1996. – P. 235-253.
3. Olvera G., Somohano M. C. Antecedentes. Fundación y desarrollo de la Unidad de Idiomas de la UAZ. – Zacatecas: UAZ, 2005. – 20 p.
4. Somohano Martínez M. C. La motivación en el aprendizaje del idioma inglés en los alumnos del 12-o trimestre de la Unidad de Idiomas, Universidad Autónoma de Zacatecas. Tesis para optar por el grado de Maestra en Ciencias de la Educación. - Zacatecas: UAZ, 2004. – 103 p.
5. Universidad Autónoma de Zacatecas. Propuesta curricular. Licenciatura en Lenguas. – Zacatecas: UAZ, 2002. – 113 p.
6. Zhizhko E. Proyecto de investigación “Formación de profesores de lenguas extranjeras” // Experiencias de investigación en humanidades y educación. – Zacatecas: UAZ, 2006. – 25 p.
7. Zhizhko E. Avances del proyecto de investigación “Formación de profesores de lenguas extranjeras” // Tercer encuentro

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

“Experiencias de investigación en campo de la educación. Cultura, Curriculum y Procesos Institucionales”. – Zacatecas: UAZ, 2007. – 18 p.

8. Zhizhko E., Formación de los profesores de lenguas extranjeras. Un estudio en el Centro de Idiomas, UAZ. Universidad Autónoma de Zacatecas, Docencia Superior. Zacatecas: UAZ, 2007. – 147 p.

Лариса Балахадзе

Организационно-педагогические основы преподавания иностранных языков для взрослых в Мексике

Аннотация. Рассмотрены организационно-педагогические основы преподавания иностранных языков для взрослых в Мексике на примере языкового центра Автономного университета Сакатекаса.

Ключевые слова: организационно-педагогические основы преподавания, преподавание иностранных языков для взрослых, университеты Мексики.

Larysa Balakhadze

Pedagogical-organizational bases of foreign languages's teaching for adults in Mexico

Summary. There are considered pedagogical-organizational bases of foreign languages's teaching for adults in Mexico using example of the Language Centre of the Autonomous University of Zacatecas.

Key words: pedagogical-organizational basis of teaching, foreign languages's teaching for adults, Mexican universities.

УДК: 374.71:33

**Олена Беспарточна,
м. Кременчук**

**ПОСИЛЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ
В ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ**

Сучасний етап розвитку професійної освіти в Україні характеризується якісними змінами її сутності, мети і завдань. Основною метою державної політики в галузі освіти є створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, оновлення змісту освіти та організація навчально-виховного процесу відповідно до демократичних цінностей, ринкових засад економіки, сучасних науково-технічних